

A PARTIUM KÉT GYÜLEKEZETÉBEN TARTANAK MAGYAR NYELVŰ MISÉT

Magyar görögkatolikus kálvária Erdélyben

FOTÓ: MAKKAY JÓZSEF

Szentmise. A partiumi és a nyírségi görögkatolikus világ egyik leglátogatottabb nemzeti kegyhelye ma is a máriapócsi kegytemplom

Kevesen tudják, hogy a magyar határ menti partiumi sávban több magyar görögkatolikus gyülekezet is működött, ma azonban csak két helyen tartanak magyar nyelvű misét. A románok által Erdélyben teljesen kisajátított görögkatolikus egyház Kelet-Magyarországon viszont megmaradt magyarnak.

→SÜTŐ ÉVA

Egyháztörténetesek szerint a magyarság a honfoglalás során a keleti kereszténységgel ismerkedett meg legelőször. A 10. század közepén egyes magyar főurak, vezérek – még maga Sárolt is, Géza fejedelem neje – Bizáncban keresztelkedtek meg, majd a bizánci egyház szerzetesei megkezdték őseink megtérítését. A folyamatot azonban a nyugati egyház papjai fejezték be, mert Géza fejedelem politikai okokból nyugatról kért hittérítőket, István király pedig az ország egységének érdekében kizárólag latin szertartású egyházmegyéket szervezett. Bár István a keleti rítus számára nem alapított püspökséget, ezek a keresztények zavartalanul gyakorolhatták vallásukat. A Magyar Nemzeti Múzeumban őrzött királyi koronázási palást a magyarországi görög apácák keze munkája.

A nyugati egyház joghatósága

A görögkatolikusok tehát a nyugati egyház joghatósága alá kerültek. Így a keleti szertartás végzetesnek tűnő hanyatlásnak indult. Ugyanakkor megkezdődött más keleti szertartású néptömegek beáramlása az országba. Új kolostori központok, sőt püspökségek alakultak ki. A keleti szertartású magyarok a nemzetiségi püspökök joghatósá-

ga alá kerülnek. A beköltöző nemzetiségek közül a délszlávok egy része a 17. század elején, a ruszinok a század közepén, a románok pedig a század végén egyesültek Rómával. A Szentszék számukra apostoli vikariátust, illetve egyházmegyéket szervezett. Az új korszakot a magyarországi görögkatolikus püspökök bécsi szinódusa vezette be (1773). Ez volt püspökeink egyetlen közös értekezlete az évszázadok során. A Szentszék továbbfejlesztette a hierarchiát. Megmozdultak a magyar görögkatolikusok is: a magyar liturgikus nyelv szentesítését és magyar püspökség felállítását kérték. Több évtizedes küzdelmük eredménye a hajdúdorogi egyházmegye felállítása volt 1912-ben.

A Trianon után időszak

Az első világháború után a magyarországi görög katolikusokat súlyos veszteségek érték. A híveknek csak kis töredéke maradt az ország területén. Ezek két egyházi szervezetben élnek: a hajdúdorogi egyházmegyében és az 1924-ben felállított miskolci apostoli exarchátusban (helytartóság). A veszteségek ellenére a görögkatolikus magyarság páratlan fejlődést ért el. Számos új egyházközség alakult, elismerték a magyar liturgikus nyelvet, kiépültek az egyházmegyei intézmények, megjelent a zsolozsmáskönyvként is használható magyar ima- és énekeskönyv, s végül a Szentszék a hajdúdorogi püspök joghatóságát – az exarchátus önállóságának fenntartása mellett – az ország egész területére kiterjesztette.

Trianon után Romániában az 1928-as kultusztvénnyel ismerték el külön vallásként az ortodoxot és a görögkatolikusokat, a második világháború után azonban a kommunista rendszer 1948. december 1-jei hatállyal felszámolta az utóbbit. A Romániához csatolt

területeken akkoriban 1,3 millió görögkatolikus élt. A második bécsi döntés után a demarkációs vonalak az egyházmegyéket is szét-

→**Templomaikat elveszítve a magyarok a római katolikus egyházközségekbe olvadtak be (kisebb hányaduk más felekezetekbe), vagy ha mód volt rá, titokban gyakorolták vallásukat.**

szabdalták. A Partium területén élő mintegy 70 ezer görögkatolikus sorsa is megpecsételődött: nem imádkozhatott tovább saját rítusa, nyelve szerint. Sőt, a románok az

ortodox egyház kebelére való viszatérést szorgalmazták nemcsak a román, de a magyar görögkatolikusok esetében is. Az ortodoxok magyar nyelvhasználati területekre magyarul tudó ortodox papokat helyeztek ki, hogy ne a római katolikusok kebelezék be a görög rítusú magyarokat, ami egyértelműen vallási alapon történő erőszakos beolvasztást jelentett.

Templomaikat elveszítve a magyarok a római katolikus egyházközségekbe olvadtak be (kisebb hányaduk más felekezetekbe), vagy ha mód volt rá, titokban gyakorolták vallásukat. Az ortodoxokhoz inkább a románajkúak csatlakoztak, annál is inkább, mivel a görögkatolikusok templomait ez a felekezet sajátította ki.

Máriapócsi búcsú a második bécsi döntés idején

A partiumi és a nyírségi görögkatolikus világ egyik leglátogatottabb nemzeti kegyhelye a máriapócsi kegytemplom volt. A hívek az egyik legszentebb zarándokhelyként tartják számon. Manapság is mintegy félmillióan keresik fel évente a könnyező Szűzanya képeről elhíresült kegyhelyet. A nyírségi templomhoz való zarándokutakról számos történet és legenda, csoda forog közszájon.

Ez a kegyhely esett legközelebb a partiumiakhoz, így nem volt templombúcsú, amelyen részt ne vettek volna. Ha történetesen Nagykaroly környékéről indultak, útközben akár több „keresztalj” is csatlakozott hozzájuk. Pócsra érve már több százra duzzadt a zarándokok száma.

A könnyező ikon

A templom történetének bejegyzései szerint a jelenlegi kegyhely 1731–1756 között épült korai barokk stílusban. XII. Piusz pápa 1948-ban a Basilica Minor címet adományozta neki. 1991. augusztus 18-án II. János Pál pápa bizánci szertartású Szent Liturgiát végzett a templom csodátelvé képe előtt magyar nyelven.

A templom melletti múzeumban olvasható ikontörténet kapcsán kiderül: valamikor a törökvilág idején a pócsi egyházközség egyik híve, Csigr (egyes helyeken Csibi) László bíró fogságából való csodálatos szabadulásáért hálából Papp Istvánnal, a helybéli áldozópap óccsével, hat magyar forintért festette meg az Istenanya képét.

Szintén az egyházközség feljegyzései között olvasható az is, hogy 1696. november 4-én a reggeli liturgián jelenlévő hívek arra lettek figyelmesek, hogy az Isten-szüülő mindkét szeméből áradnak

FOTÓ: SÜTŐ ÉVA

A nagykarolyi Szent Mihály és Gábor arkangyalok görögkatolikus templom, ahol magyar nyelvű a liturgia